

Meeli Lindsaar
Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoda
meeli@epkk.ee

Teie 29.12.2025

nr 1-3/146

Meie 24.08.2026

nr 1-12/1318-3

**Vastus Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja
poolt eelnõule "Muinsuskaitseaduse alusel
kehtestatud määruste muutmine" tehtud
ettepanekutele**

Lugupeetud Meeli Lindsaar

Täname Teid 29. detsembril 2025 esitatud ettepanekute eest seoses muinsuskaitseaduse alusel kehtestatud määruste muutmise eelnõuga ning 6. juulil 2026 saadetud päringu eest. Vabandame, et varem Teile ei vastanud.

Selgitame, et kõnealuste määruste muutmise menetlust jätkati ning eelnõu võeti vastu 29. detsembril 2025. Teie kirjas esitatud ettepanekud ei ole otseselt seotud muudetud määruste regulatsiooniga, vaid eeldavad eeskätt muinsuskaitseaduse muutmist. Seetõttu ei käsitletud ettepanekuid määruse muutmise menetluse raames.

Esitatud ettepanekute kohta anname alljärgnevad seisukohad:

1. Ettepanek näha ette arheoloogiamälestiste ja nende kaitsevööndite süstemaatiline ülevaatamine juhul, kui need paiknevad pikaajaliselt haritud põllumajandusmaal

Muinsuskaitseamet tegeleb kultuurimälestiste nimekirja korrastamise raames arheoloogiamälestiste andmete ülevaatamise ja korrastamisega. Kui selle käigus selgub, et mälestis ei vasta riikliku kaitse kriteeriumitele, nt on hävinud, siis selle kaitse lõpetatakse.

Seejuures ei saa üksnes asjaolust, et maa-ala on olnud pikaajaliselt põllumajanduslikus kasutuses, järeldada arheoloogiamälestise või arheoloogilise kultuurkihi hävimist. Eelkõige maa-aluste muististe, millel puuduvad maa peal nähtavad struktuurid, puhul on säilivuse hindamiseks vajalikud arheoloogilised uuringud. Ka olukorras, kus maapealsed tunnused on kahjustatud või hävinud, võib pinnases olla säilinud väärtuslik arheoloogiline kultuurkiht või muud mälestise tunnused.

Kõigi põllumajandusmaal paiknevate arheoloogiamälestiste ulatuslikku uurimist kavandatud ei ole, üksikute mälestiste piiride ja säilivuse uuringuid teeb amet riski- ja vajaduspõhiselt.

2. Ettepanek määrata kaitsevööndite ulatus ja kasutuspiirangud riskipõhiselt

Kehtiv muinsuskaitseseadus lähtub juba praegu kaitsevööndite määramisel vajadus- ja riskipõhisest lähenemisest. Kaitsevööndi kehtestamisel hinnatakse selle vajalikkust ning ulatust, arvestades muu hulgas mälestise säilimist, seda ümbritsevat keskkonda, arheoloogilise kultuurikihi võimalikku esinemist, maastikulisi tingimusi, kinnistupiire ning kitsenduste mõju maa sihipärasele kasutamisele.

Samuti tuleb arvestada, et suur osa praegu kehtivatest arheoloogiamälestiste kaitsevöönditest tuleneb varem kehtinud muinsuskaitseseadusest, mis määras kõigile kinnismälestistele 50 meetrise kaitsevööndi. Uute mälestiste kaitse alla võtmisel ning olemasolevate andmete muutmisel hinnatakse kaitsevööndi vajadust lähtudes kehtivast seadusest, mis võimaldab suuremat paindlikkust.

Muinsuskaitseseadus ei keela üldjuhul põllumajanduslikku kasutust kaitsevööndis ega määratle maaharimist loakohustusliku tegevusena. Samas on kaitsevööndi eesmärk tagada mälestise säilimine ning vältida olukordi, kus mälestise vahetus läheduses toimuv tegevus võib selle väärtust kahjustada. Seetõttu on kaitsevööndi määramisel jätkuvalt vajalik hinnata nii mälestise eripära kui ka võimalikke ohutegureid.

3. Ettepanek luua saamata jäänud majandusliku tulu kompenseerimise mehhanism ning vabastada piirangutega hõlmatud maa maksudest

Muinsuskaitseseadusest tulenevad omandipõhiõiguse piirangud on kehtestatud olulise avaliku huvi ja kultuuripärandi säilitamise eesmärgil ning jäävad üldjuhul talumiskohustuse piiridesse. Kultuuripärandi säilitamine ja edasiandmine tulevastele põlvetele on ühiskonna ühine vastutus, mille kandmises osalevad nii riik kui ka maaomanikud.

Ei saa nõustuda eeldusega, et arheoloogiamälestiste kaitsevööndid kujutavad endast maa-ala, mis jääb tervikuna põllumajanduslikust tootmisest välja. Kehtiv õigus ei keela üldjuhul kaitsevööndites senist põllumajanduslikku kasutust ega maaharimist. Piirangud on suunatud eelkõige mälestiste ja nendes sisalduva kultuuripärandi hävimise vältimisele.

Lisaks moodustab muinsuskaitseliste piirangutega hõlmatud maa vaid väikese osa Eestis kasutatavast haritavast põllumaast. Seetõttu ei ole tegemist sellise ulatusliku omandikitsendusega, mis õigustaks üldise kompensatsioonimehhanismi või maksuvabastuse kehtestamist kõigi arheoloogiamälestiste ja nende kaitsevööndite puhul.

Jätkame arheoloogiamälestiste andmete korrastamise ning kaitsekorralduse ajakohastamisega, mille käigus vajaduse korral täpsustatakse mälestiste ja nende kaitsevööndite andmeid.

Täname veelkord esitatud ettepanekute eest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Eili Lepik

Kultuuriväärtuste asekanstler

Reesi Sild 6282381, Reesi.Sild@kul.ee